

"In markets, we trust"

Auteur(s):

Soete, L.L.G.

*Hoogleraar economie aan de Universiteit Maastricht.***Verschenen in:**

ESB, 82e jaargang, nr. 4122, pagina 735, 1 oktober 1997

Rubriek:

Column

Trefwoord(en):

informatie-, communicatietechnologie

Zowel de Amerikaanse als Europese regeringen verwachten dat elektronisch verkeer de groeimotor zal worden van de mondiale informatiemaatschappij ¹. Het gaat daarbij om goederen en diensten, die 'on-line' besteld en geleverd kunnen worden. Hun eigen rol zien deze overheden echter als uitermate beperkt. De overheid dient zich te beperken tot het creëren van de noodzakelijke randvoorwaarden. In de praktijk gaat het echter om het hele spectrum van regelingen voor een commerciële markt waarop louter immateriële goederen worden verhandeld, en daarnaast zelf-reguleringsystemen voor databescherming.

Wat dit laatste betreft is de vraag of overheden, vooral de Europese, wel voldoende oog hebben voor de fundamentele informatie-paradox van het elektronisch verhandelen van immateriële goederen en diensten. Tot op heden is ongetwijfeld het gemak van toegang en de totale vrijheid in het zoeken naar, en 'downloaden' van, informatie de motor geweest achter de snelle groei van Internetgebruik. De websites met film-, of voetbalhelden zijn als virtuele paddestoelen uit cyberspace gegroeid.

Maar slechts in de VS, waar het gebruik van postorderaankopen altijd sterk ingeburgerd is geweest, is sprake van een echte toename in aanschaf van goederen en diensten via Internet. En vaak wordt dan 'off-line' geleverd; eigenlijk wordt langs elektronische weg een fysiek product besteld. De echte uitdaging van elektronisch verkeer zit echter vooral in de onmiddellijke aanschafmogelijkheden van producten die on-line besteld en geleverd kunnen worden. De ontwikkeling van deze markten wordt sterk geremd door de praktisch oneindige mogelijkheden tot kopiëren. Verscherping van eigendomsrechten is dan ook de eerste vereiste om elektronisch verkeer hierin daadwerkelijk tot stand te laten komen.

Recentelijk stelde Dale Jorgensen in zijn kritiek op de nieuwe groeitheorie, dat de recordwinsten van Microsoft van intellectueel beschermde informatieproducten in zekere zin de 'pecuniaire' uiting zijn van de groei-externaliteiten van nieuwe informatie- en communicatietechnologie. Door een betere en wereldwijde bescherming slagen met name Amerikaanse bedrijven er in de vroeger weglekkende informatie te internaliseren. Jorgensen's visie geeft ook een verklaring voor het recente Amerikaanse groeiwonder. De monopolie-rents op de nieuwe immateriële goederen zoals softwareprogramma's worden geïnternaliseerd op bedrijfs-, maar ook op landenniveau. Dat de VS door hun politieke macht er ook internationaal in geslaagd zijn het intellectuele eigendomsrecht aan te scherpen speelt hierbij een rol.

In Europa is het gebruik van Internet door commerciële bedrijven nog beperkt. Zal, gezien het prille stadium van Internet-gebruik, de aanscherping van eigendomsregels de groei van elektronisch verkeer in Europa niet juist beperken, in plaats van bevorderen? Hoe dan verder? Het recente rapport van de HLEG geeft een alternatieve visie over welke soort groei in elektronisch verkeer de informatiemaatschappij sneller tot ontwikkeling kan brengen ². Niet de markt als dusdanig, maar gebieden die het meest intensief gebruik maken van informatie-uitwisseling en -verhandeling zijn de potentiële groei- gebieden. Toevallig zitten (naast financiële instellingen en verzekeringen) de meeste van die sectoren in de traditionele publieke sector: onderwijs, sociale diensten, gezondheid, politie, justitie, 'nuts-voorzieningen', enz.

Juist deze activiteiten moeten gezien worden als de 'triggers' van de toekomstige informatiemaatschappij. Daarbij hoeven zij uiteraard niet uitgevoerd te worden door publieke bedrijven: het zijn voornamelijk diensten die momenteel binnen de overheidsdienstverlening vallen. Locale toelevering met alle vereisten van een universele dienst (open toegang, kwaliteitsgaranties, enz.) zou dan juist de vereiste randvoorwaarden creëren voor commerciële on-line activiteiten en bedrijven laten meeprofiteren van de brede maatschappelijke spreiding van elektronisch verkeer.

Hierbij kan men zich ook veel sterker richten op talrijke groepen - ouderen, mensen buiten het arbeidsproces - die op dit ogenblik weinig merken van Internet, en juist door hun beschikbare tijd de potentieel grootste groep vormen. De elektronische infrastructuur is er niet gekomen dankzij de markt; het commerciële gebruik ervan zal er evenmin komen dankzij de markt

---

¹ US Department of Commerce, *A framework for global electronic commerce*, 1 september 1997, en de ministeriële conferentie Global Information Networks, ministerial declaration, Bonn, 6-8 juli 1997.

² High Level Experts Group, *Building the European information society for us all*, april 1997, te vinden op <http://meritbbs.unimaas.nl/>

